

**MINISTERUL EDUCAȚIEI, CULTURII ȘI CERCETĂRII AL
REPUBLICII MOLDOVA**

INSTITUTUL DE ISTORIE

Cu titlu de manuscris
C. Z. U.: 1:316.455(043.3)

BELOGORODOV ROMAN

**REDIMENSIONAREA RELAȚIILOR SOCIALE: DILEMA
PRIZONIERULUI**

**631. 05 - FILOSOFIE SOCIALĂ, ANTROPOLOGIE FILOSOFICĂ,
FILOSOFIE CULTURII**

Rezumatul tezei de doctor în filosofie

CHIȘINĂU, 2019

Teza a fost elaborată în Sectorul Filosofie al Institutului de Istorie

Conducător științific:

Pascaru Ana, doctor habilitat în filosofie, conferențiar cercetător

Referenți oficiali:

Juc Victor, doctor habilitat în filosofie, profesor cercetător, Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice

Ojovan Vitalie, doctor în filosofie, conferențiar universitar, Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”

Componenta Consiliului științific specializat:

Saharneau Eudochia, președinte, doctor habilitat în filosofie, profesor universitar

Troianowski Lidia, secretar științific, doctor în filosofie, conferențiar cercetător

Braga Liliana, doctor în filosofie, conferențiar cercetător

Capcelea Valeriu, doctor habilitat în filosofie, profesor universitar

Bobână Gheorghe, doctor habilitat în filosofie, profesor universitar

Ciobanu Rodica, doctor în filosofie, conferențiar cercetător

Susținerea tezei va avea loc la 02 iulie 2019, ora 15 00 în ședința Consiliului științific specializat D 631.05 – 55 din cadrul Institutului de Istorie (mun. Chișinău, MD-2012, str. Mihail Kogălniceanu, 82, Bloc Administrativ, et. 1, Sala de Conferințe).

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Biblioteca Științifică Centrală “Andrei Lupan” a Academiei de Științe a Moldovei și la pagina web a ANACEC (www.cnaa.md).

Rezumatul a fost expediat la 31 mai 2019

Secretar științific al Consiliului Științific Specializat,

Troianowski Lidia, doctor în filosofie, conferențiar cercetător

Conducător științific,

Pascaru Ana, doctor habilitat în filosofie, conferențiar cercetător

Autor,

Belogorodov Roman

REPERE CONCEPTUALE ALE LUCRĂRII

Actualitatea temei este exprimată în două direcții - general-culturală și particular-filosofică. Direcția general-culturală reprezintă tranziția globală actuală de la societatea informațională la societatea bazată pe cunoaștere, iar direcția particular-filosofică — trecerea de la o metodologie pur filosofică în cercetarea social-filosofică la natura interdisciplinară a metodologiei unei astfel de cercetări. Prima direcție reflectă actualitatea lucrării pentru societate în ansamblu, a doua — pentru cercetări social-filosofice.

Conceptul de tranziție de la societatea informațională la societatea bazată pe cunoaștere, care din 2005, după raportul UNESCO la această temă [39], a devenit deosebit de relevant în mediul cercetărilor sociale (inclusiv și în Republica Moldova [5]), sfidează totalitatea științelor sociale, în special, filosofia socială, a cărei arie de preocupări este strâns legată de întrebarea ce este societatea și ce loc ocupă omul în ea. Astăzi, filosofia socială își propune să răspundă la întrebarea ce este o societate bazată pe cunoaștere și ce loc ocupă omul în ea. Studiul realității sociale ca rezultat al diferitor tipuri de relații sociale dintre oameni implică îmbunătățirea continuă a bazei cognitive teoretice și practice a filosofiei sociale, iar, sub aspectul conceptului de tranziție de la societatea informațională la o societate postindustrială bazată pe cunoaștere, revizuirea aparatului categorial deja stabilit al acestei discipline în teoria și practica cunoașterii științifice. Anume cunoașterea științifică trasează contururile societății moderne bazate pe cunoaștere și, printre acestea - accesul liber la cunoaștere; dezvoltarea unei societăți deschise și a unei democrații participative; economia bazată pe cunoaștere; formarea rețelelor de cunoaștere și de cultură a inovării; accesul liber la educație și învățare pe tot parcursul vieții; utilizarea rezultatelor științifice în toate sferele vieții publice; conservarea diversității lingvistice și culturale [39]. În cadrul unei astfel de reorientări globale de la informație la cunoaștere, apare necesitatea naturală de a redimensiona baza teoretică și metodologică modernă a științelor sociale și filosofice.

Trecerea în lucrare de la metodologia pur filosofică al cercetărilor socio-filosofice la o metodologie cu un caracter interdisciplinar se manifestă pe două direcții: prin mișcarea de la natura logică a abstracțiilor epistemologice („modele umane”) la natura probabilisto-statistică a unor astfel de abstracții, pe de o parte, și prin mișcarea de la subiectivitatea modelelor fenomenologice ale relațiilor sociale la obiectivitatea modelelor de relații sociale cu proprietăți bine definite, pe de altă parte. Abordările pur logice ale teoriei jocurilor și ale științelor economice nu sunt potrivite pentru a prezice relațiile sociale reale, deoarece servesc altor scopuri — de a ajuta participanții la astfel de relații să acționeze, fără a-și propune să prognozeze aceste acțiuni [42, p. 5]. Pe de altă parte, pentru studiile filosofice tradiționale non-pozitiviste nu este tipic să se folosească abordări logice (în special terminologia formală), ceea ce reduce valoarea rezultatelor lor pentru

pronosticarea „exactă” [49, p. 330] a rezultatelor relațiilor sociale reale („realității sociale”). Această lucrare realizează o interpretare a acestei lacune metodologice, care apare la intersecția abordărilor logice și social-filosofice în pronosticarea relațiilor sociale cu structura dilemei prizonierului.

Dilema prizonierului – noțiunea centrală a acestei lucrări - aduce gradul său de relevanță în studiu: actualmente este cel mai cercetat model de relații sociale [38]. Dilema prizonierului astăzi este studiată pe larg la intersecția dintre filosofia socială, sociologie, economie, teoria jocurilor, biologia etc., fapt care denotă acuitatea problematicii asociate acestui model de relații sociale. Una dintre cele mai semnificative trăsături ale dilemei prizonierului este că orice parte a acestui model abstract poate fi testată experimental fără prea multe dificultăți. Sub aspectul tranziției de la societatea informațională la societatea bazată pe cunoaștere (unde prin conceptul de societate bazată pe cunoaștere se subînțelege conceptul unei societăți bazate pe cunoaștere științifică [39]), această posibilitate de testare empirică a construcțiilor teoretice este o necesitate directă, deoarece anume datele experimentale servesc drept criteriu pentru verificarea adevărului teoriilor și cunoașterea testată astfel poate fi considerată științifică [43]. Filosofia socială în societatea bazată pe cunoaștere utilizează pentru generalizările sale reperatele unor astfel de teorii.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de cercetare.

Deși dilema prizonierului este una dintre problemele sociale fundamentale și un instrument metodologic larg recunoscut în studiul cooperării, în Republica Moldova practic nu este studiată direct și nu este folosită ca instrument metodologic în cercetări terțe. Există doar câteva lucrări, care abordează tangențial această structură: o monografie în domeniul cercetării politice de V. Juc [10] și un articol din domeniul dreptului J. Rub [24]. În domeniul filosofiei în țara noastră, nu există lucrări legate de dilema prizonierului (cu excepția publicațiilor autorului). Pe de altă parte, în lumea occidentală (în special în Statele Unite), dilema prizonierului este larg studiată din diferite perspective. Cercetarea fundamentală în acest domeniu este asociată cu numele lui R. Axelrod [1; 2], W. Poundstone [20] și A. Rapoport [21]. Fundamentele studierii dilemei prizonierului au fost stabilite în lucrările cercetătorilor M. Flood [8], J. Nash [14] și A. Tucker [27] și M. Drescher, care a fost direct implicat în dezvoltarea dilemei prizonierului cu M. Flood, cu toate acestea, lucrări nu a publicat. Studiile fundamentale ale dilemei prizonierului de ultimă oră sunt reflectate în lucrările lui S. Kuhn [11], A. Rapoport [22], J. Deulofeu [36] și T. Midtbø [41]. Toate aceste lucrări abordează într-un fel sau altul aspectele filosofice ale dilemei prizonierului și sunt esențiale în acest domeniu. În ansamblu, sunt aproximativ 30 de mii de lucrări, care se referă la filosofia dilemei prizonierului (potrivit Google Scholar). Publicațiile dedicate diferitor aspecte

(nefilosofice) ale dilemei prizonierului constituie peste 70 mii (potrivit Google Scholar). Principalele lucrări generalizatoare asupra rezultatelor studiului structurii dilemei prizonierului sunt lucrările lui C. Camerer [4] și D. Hofstadter [9]. Una dintre cele mai recente publicații în domeniul filosofiei sociale, în care dilema prizonierului este privită în contextul globalizării ca exemplu de relații sociale, este articolul lui C. Matei [13].

Studiul aspectelor socio-filosofice ale tranziției de la societatea informațională la societatea bazată pe cunoaștere în Republica Moldova se desfășoară pe scară largă. O lucrare fundamentală pe această temă este monografia colectivă editată de A. Pascaru [5], care include lucrările cercetătorilor: Gh. Bobâna, R. Ciobanu, A. Cosmescu, A. Perciun, L. Troianowski. Recenzarea științifică a acestei monografii este un articol comun al autorilor V. Ojovanu și V. Juc [16]. Studiile asupra aspectelor social-filosofice ale relațiilor economice în societatea bazată pe cunoaștere este reflectată în lucrarea lui A. Roșca [23]. Rezultatele studierii aspectelor filosofice ale transformărilor sociale și culturale în contextul tranziției către o societate bazată pe cunoaștere sunt reflectate în lucrările lui A. Pascaru [18; 19]. Cercetările legate de trecerea globală la o societate bazată pe cunoaștere cu caracter non-filosofic în țara noastră sunt prezentate în publicațiile științifice ale autorilor Gh. Avornic, S. Marin, M. Doga-Mîrzac, R. Taragan și alții. La scară globală, ideea unei societăți bazate pe cunoaștere a apărut în anii 1960 în lucrările lui P. Drucker, F. Mahloop, D. Bell, R. Lane și alții. O lucrare fundamentală este monografia lui Drucker [7], în care apare termenul "societatea bazată pe cunoaștere". Cu toate acestea, ideea unei societăți bazate pe cunoaștere ca societate a viitorului a devenit subiect de interes public larg numai în anii '90, după apariția unei alte lucrări de către Drucker [6], care face bilanțul unei cercetări de mai mulți ani la acest subiect. După publicarea în 2005 a raportului UNESCO „Către societățile bazate pe cunoaștere" [39], acest concept capătă un caracter global.

Bazându-se pe orientarea metodologică a studiilor sociale și filosofice moderne ale relațiilor umane, care oferă posibilități de folosire a acestora în studiul modelelor teoretice cu proprietăți bine definite (cum ar fi dilema prizonierului); precum și pornind de la direcția generală a cercetărilor sociale (ce se deplasează de la teoriile pur logice ale societății informaționale industriale spre natura probabilisto-statistică a construcțiilor teoretice ale societății bazate pe cunoaștere) ne permite să formulăm **problema de bază a cercetării**. Aceasta constă în descoperirea unor specificități conceptual-teoretice și logico-metodologice ale procesului de relații sociale cu structura dilemei prizonierului, ceea ce face posibilă redimensionarea esenței categoriilor social-filosofice, în general. Ce presupune identificarea unor instrumente metodologice, care să permită pronosticuri mai precise ale relațiilor sociale reale (observabile experimental) cu structura dilemei prizonierului, decât instrumentele metodologice utilizate la

moment, care își iau începutul, în principal, în științele politico-economice din secolul al XIX-lea și sunt bazate pe concepții subiective fenomenologice (neobservabile experimental) (cum ar fi raționalitatea economică sau conștientizarea subiectului).

Pentru a studia problema definită anterior, au fost făcute mai multe presupuneri în calitatea de **ipoteză de lucru**:

1. Folosirea unei abordări metodologice interdisciplinare în studiul relațiilor sociale face posibilă identificarea mai eficientă a caracteristicilor lor decât utilizarea cadrului metodologic al unei singure discipline științifice.
2. Un studiu calitativ și cantitativ al unui model specific de relații sociale ajută la identificarea inductivă a modelelor generale ale relațiilor sociale în general. Combinarea metodelor instrumentarului metodologic pozitivist și non-pozitivist constituie baza oricărei generalizări categorice (filosofice), inclusiv a celor filosofice din punct de vedere social.
3. Pentru a descoperi specificul conceptual-teoretic și logico-metodologic al procesului relațiilor sociale cu structura dilemei prizonierului, care permite să redimensionarea esenței categoriilor social-filosofice, este recomandabil să folosim o combinație de abordări de analiză logico-filosofică și abordări bazate pe modele umane, concentrându-ne pe aspectul lor probabilistic și statistic.

Scopul lucrării constă în studierea caracteristicilor specifice unui anumit tip de relații sociale “dilema prizonierului” care permit redimensionarea specificului filosofiei relațiilor sociale în general.

Pentru atingerea scopului propus au fost stabilite următoarele **obiective**:

- prezentarea dilemei prizonierului ca pe unul din tipurile existente de relații sociale;
- efectuarea analizei istoriografice generale a evoluției conceptuale a dilemei prizonierului;
- identificarea specificului metodelor contemporane de studiere a relațiilor sociale cu structura dilemei prizonierului;
- descrierea criteriului de evaluare a eficacității abordărilor metodologice în estimarea realității sociale ca rezultat al relațiilor sociale;
- efectuarea analizei axiometrice generale a relațiilor sociale cu structura dilemei prizonierului;
- revizuirea conceptului comportamentului rațional al unui individ în lumina aspectelor filosofice ale relațiilor sociale;

- efectuarea clasificării proprietăților modelelor epistemologice contemporane ale “homo” în vederea formării unui model epistemologic general “homo socioeconomicus” (“homo philosophicus”);
- prezentarea modelului de relații sociale bazat pe o ipoteză statistică;
- revizuirea categoriilor socio-filosofice în contextul redimensionării relațiilor sociale.

Metodologia cercetării se rezumă la aplicarea metodelor generale de cercetare științifică și la aplicarea metodelor speciale (particulare). La **metodele speciale** în lucrare poate fi atribuită folosirea în raționament a modelelor homo (metoda care provine din lucrările lui A. Smith și J. St. Mill și având o continuitate modernă în teoria matematică a jocurilor J. von Neumann). Pentru partea formală a lucrării se folosesc metode științifice pur logice (formalizare, idealizare, deducție, inducție, ascensiune de la abstract la concret etc.) și, pe lângă teoriile logice standard, metoda de analiză logică a limbii (B. Russell, L. Wittgenstein, R. Carnap). Metodologia filosofico-științifică modernă se manifestă prin folosirea principiului determinismului sau cauzalității (P. Laplace), principiul sistemic (L. von Bertalanffy) și principiile conformității și complementarității (N. Bohr). Principalul obiectiv al acestei lucrări este utilizarea principiului obiectivității (K. Popper) în ceea ce privește construcțiile sociale și filosofice. Toate metodele sunt aplicate în lucrare în cadrul unei abordări bazate pe individualismul metodologic (M. Weber).

Noutatea și originalitatea științifică a lucrării rezidă în: 1) justificarea importanței revizuirii componentei conceptuale și metodologice în cursul studiului relațiilor sociale prin intermediul metodelor filosofice; 2) în demonstrarea fezabilității unei abordări interdisciplinare în cursul studiului relațiilor sociale; 3) în evaluarea dilemei prizonierului ca pe o formă de relații sociale; 4) în justificarea utilizării abordării problematice în vederea determinării eficacității metodelor de prognozare a relațiilor sociale; 5) în argumentarea nevoii de revizuire a conceptului de individ rațional; 6) în aplicarea unei abordări statistice în cursul formării unui model de “homo socioeconomicus”.

Problema științifică importantă soluționată în lucrare constă în precizarea fundamentelor epistemologice ale relațiilor sociale prin prisma analizei filosofice a dilemei prizonierului, care oferă o metodologie relevantă privind predicția rezultatelor relațiilor sociale în contextul identificării legilor universale ale formării, funcționării și dezvoltării societății.

Semnificația teoretică a cercetării de teză constă în următoarele: 1) Concluziile și tezele interpretării categoriale efectuate asupra relațiilor sociale fac posibilă depășirea unilateralității reprezentării subiectiv-fenomenologice și contribuie la formarea unei imagini teoretice mai complete, adecvate și argumentate în procesul studierii relațiilor sociale ca realitate obiectivă; 2) În evidențierea particularităților unui anumit tip de relație socială – *dilema prizonierului* - factor

de formare și soluționare a sarcinilor științifice și filosofice legate de înțelegerea legităților generale ale relațiilor sociale în general; 3) În reevaluarea unor exemple bine cunoscute privind adecvarea structurilor formale și generalizările teoretice în relațiile sociale cu ajutorul metodologiei interdisciplinare, contribuind la înțelegerea filosofică a trăsăturilor relațiilor sociale; 4) Potențialul metodologic al modelelor abstracte propuse, ce permit aprofundarea studierii relațiilor sociale ca parte a structurii realității sociale, de asemenea, valorificarea aparatului filosofico-metodologic standard, dar fără a se limita la acesta.

Valoarea aplicativă a lucrării constă în actualitatea problemelor elucidate, și anume, evidențierea unei interacțiuni sociale specifice (dilema prizonierului) în relația sa cu realitatea socială, care reprezintă multitudinea de rezultate ale unor astfel de interacțiuni sociale specifice. Rezultatele acestei cercetări de teză contribuie la formarea unei baze metodologice pentru studierea în continuare a relațiilor sociale nu numai tradițional, prin metode filosofice (care includ și analiza logică), ci și prin metode interdisciplinare, în special, probabilistice și statistice. Rezultatele cercetării pot prezenta interes pentru specialiștii din domeniul filosofiei sociale și al antropologiei filosofice, al filosofiei culturii și al epistemologiei. Materialele tezei pot fi aplicate în continuare nu numai în activitatea de cercetare în domeniul relațiilor sociale, dar și la predarea științelor umaniste.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere:

1. Abordarea problematică a relațiilor sociale prin intermediul *dilemei prizonierului*, bazată pe pronosticarea rezultatelor experimentelor DP, relevă eficacitatea metodologică a abordărilor în studiul interacțiunii sociale.

2. Metodele de pronosticare a realității sociale bazate pe valorificarea modelului probabilistic și statistic de interacțiune socială care în unele cazuri, sunt mai eficiente decât aceleași metode bazate pe utilizarea modelelor clasice ale individului.

3. Redimensionarea conceptelor asupra relațiilor sociale pe fundalul transformărilor sociale moderne, condiție premergătoare pentru elaborarea aparatului metodologic socio-filosofic.

Aprobarea și implementarea rezultatelor științifice s-a întreprins prin examinarea și aprobarea acestora în ședințele Sectorului Filosofie și a Seminarului Științific de Profil al Institutului de Istorie al AȘM; au fost validate în 2 proiecte instituționale de cercetare ale Sectorului Filosofie Descentralizarea axiologică în societatea bazată pe cunoaștere (2011-2014) și Integrarea tradițiilor filosofiei în societatea bazată pe cunoaștere (2015-2018); Principalele rezultate ale cercetării au fost prezentate la conferințe și simpozioane științifice și practice de nivel național și internațional. Printre acestea se numără: Ediția a IX-a a Simpozionului Științific Internațional „Humanities and Social Sciences in Europe: Achievements and Perspectives” (2016),

de la Viena, Austria, unde a fost prezentat raportul „About constrained nature of the cooperation in certain social formation”; LXIV Новосибирская Международная научно-практическая конференция (2016), cu raportul «Социальные эксперименты, основанные на дилемме заключенного, как инструмент количественного описания сотрудничества индивидов»; Conferința științifică internațională “Școala Internațională de metodologie în științele socio-umane, Ediția a III-a „Valențe teoretico-aplicative ale discursului interpretativ” (2018) în USM, la care a fost prezentat raportul «Despre comportamentul aleatoriu în interacțiunea socială: dilema prizonierului»; Conferința științifică națională «Filosofia și perspectiva umană», edițiile XIV, XVI;

Publicațiile la tema tezei. Rezultatele cercetării au fost expuse în 10 publicații științifice.

Volumul și structura lucrării. Teza include Introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 222 titluri, 2 anexe, 156 pagini de text de bază.

Cuvinte-cheie: filosofia socială, epistemologia socială, interacțiunea socială, dilema prizonierului, cooperarea indivizilor, individualismul metodologic, modelul omului, teoria jocurilor, analiza logico-filosofică.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Introducere** este argumentată importanța și actualitatea temei cercetate, este relevată ipoteza de lucru, sunt trasate scopul și obiectivele cercetării, determinate noutatea și originalitatea științifică, problema științifică importantă soluționată, semnificația teoretică și valoarea aplicativă, aprobarea rezultatelor cercetării și sumarul compartimentelor.

Capitolul 1. **Dilema prizonierului: originile și modernitatea** stabilește baza conceptuală și metodologică necesară pentru studierea relațiilor sociale cu forma dilemei prizonierului, care se realizează prin rezolvarea mai multor probleme de cercetare. În primul rând, dilema prizonierului este prezentată ca unul dintre tipurile de relații sociale, care se realizează prin definirea semnificației tuturor termenilor de bază ai cercetării și prin identificarea relațiilor lor conceptuale și logice. În al doilea rând, o analiză istoriografică generală privind evoluția conceptului dilema prizonierului se face prin evidențierea periodizărilor principale în lucrările cercetătorilor. În al treilea rând, este relevată specificitatea metodelor moderne de studiere a relațiilor sociale cu structura dilemei prizonierului, fiind prezentată drept instrumentar metodologic al însăși tezei.

Primul subcapitol **Dilema prizonierului ca tip de relații sociale** elucidează dilema prizonierului ca fiind unul din tipurile de relații sociale, care influențează constituirea realității sociale. Se definesc noțiunile-cheie ai lucrării și identifică relațiile lor conceptual-logice. Este relevată semnificația istorică și contemporană a noțiunilor, precum „acțiunea socială”, „relațiile sociale”, „individul” etc. Se propune o definiție de lucru a conceptului central al lucrării „dilema prizonierului”, prin prisma căruia se conturează clar nevoia de a regândi aparatul categorial al filosofiei sociale, ce ține de relațiile sociale, funcțiile, fundamentele, sarcinile și orientarea teoretică și practică a acestuia. Pentru o reliefare productivă a tuturor aspectelor semantice ale conceptului „dilema prizonierului”, s-au analizat toate publicațiile accesibile, în care s-au făcut referințe la conceptul respectiv și al defini. În scopul elaborării definiției s-au examinat și un număr optim necesar de exemple ale dilemei prizonierului.

Termenul „dilema prizonierului” a fost propus de A. Tucker în 1950 [27]. Însăși dilema prizonierului a fost inițial dezvoltată și derulată ca experiment în ianuarie 1950 de către M. Flood și M. Dresher (cu denumirea „Cuplu necooperant”) [25]. Formularea originală este prezentată mai târziu, în 1952, în lucrarea lui Flood „Câteva jocuri experimentale” [8].

Dilema prizonierului este o structură formală, care se manifestă într-o serie de situații de relații sociale ale indivizilor interesați să obțină anumite beneficii (materiale sau nemateriale), în care rezultatele soluționării unui individ în anumite condiții depind de decizia unui alt individ.

În publicațiile socio-filosofice moderne, relațiile sociale sunt înțelese ca echivalent al interacțiunii sociale [48] sau ca un set de interacțiuni sociale repetitive [50]. În anumite cazuri,

interacțiunea socială este definită ca fiind „un proces, în care oamenii acționează și resimt influența unuia asupra altuia” [48, p. 131], se face o distincție între interacțiunea socială a micro-nivelului (interacțiunea socială interpersonală) și nivelul macro (interacțiunea socială între instituțiile sociale) [ibid.]. În cazul general, interacțiunea socială este definită ca „un sistem de acțiuni sociale intercondiționate, legate prin dependența cică, în care acțiunea unui subiect este în același timp cauza și efectul acțiunilor de răspuns ale altor subiecți” [50, p. 312]. Pentru prima dată, noțiunea modernă de „acțiune socială” este introdusă în circuitul sociologiei de către M. Weber [35], chiar și sociologia el o definește ca știință, care încearcă „interpretând, să înțeleagă acțiunea socială” [34, p. 602]. „Socială” Weber numește o astfel de acțiune, care într-un anumit sens „... se corelează cu acțiunea altor persoane și este orientată spre ea” [ibid., p. 603]. Din conceptul de „interacțiune socială” se naște în mod direct o înțelegere a realității sociale. Conform interpretării moderne a acestui termen, rezultatul oricărei interacțiuni sociale între indivizi este „realitatea socială” [3, p. 25]. Întrucât acțiunile indivizilor în dilema prizonierului sunt înțelese astăzi drept acțiuni sociale, dilema prizonierului (împreună cu alte tipuri de relații sociale) este una dintre componentele care formează sistemul realității sociale.

Al doilea subcapitol, **Evoluția conceptuală a dilemei prizonierului: analiză istoriografică generală**, este dedicat unei analize istoriografice generale a evoluției conceptuale a dilemei prizonierului (DP) prin evidențierea tuturor etapelor istorice principale ale formării acestui concept în lucrările cercetătorilor.

În procesul de studiere a dilemei prizonierului în istoriografia mondială, pot fi evidențiate două etape principale: prima etapă, din 1950 până în 1984; a doua - din 1984 până în prezent. Aceste perioade se bazează pe apariția a însuși conceptului „dilema prizonierului” (1950) și „dilema iterată a prizonierului” (1984), pe când situațiile cu structura dilemei prizonierului se regăsesc în literatură încă din perioada antică. În istoriografia mondială pot fi evidențiate patru etape principale: prima etapă: secolul V î.Hr. - 1655; a doua etapă: 1655 - 1843; a treia etapă: 1843 - 1950; a patra etapă: 1950 - până în prezent.

Prima perioadă se caracterizează prin exemple literare, pe de o parte, ale unor elemente ale dilemei prizonierului, care, de fapt, nu reprezintă dilema prizonierului. Ele sunt prezentate sub formă de reguli („maxime”, dacă e să folosim terminologia lui Kant). Pe de altă parte, în această perioadă apar fabulele, forma unora din ele fiind foarte apropiată formei DP. Sursele literare legate de DP în această perioadă reprezintă atât lucrări filosofice (științifice timpurii), cât și artistice și religioase.

În cea de-a doua perioadă (1655-1843), conform opiniei generale a cercetătorilor, are loc apariția DP în forma sa actuală. În această perioadă, DP (sau elementele sale) servesc, de obicei,

ca argument pentru a fundamenta o anumită poziție socio-filosofică, politică sau economică a autorului. Sursele literare legate de DP în această perioadă reprezintă opere pur filosofice (științifice timpurii).

În cea de-a treia etapă (1843-1950), DP în forma sa modernă (nu cantitativă) este, de obicei, prezentă în opere de artă. În această perioadă, DP (sau elementele sale) acționează atât ca argument pentru fundamentarea unei poziții socio-filosofice, politice sau economice a autorului, cât și ca întruchipare a intenției artistice a autorului, menită să mențină interesul cititorului. Sursele literare asociate cu DP în această perioadă se regăsesc doar în literatura artistică. Concomitent, în această perioadă, se dezvoltă bazele analizei cantitative a relațiilor sociale — teoria jocurilor.

În prezent (a patra etapă), dilema prizonierului este studiată multiaspectual atât în teoria jocurilor, cât și în cadrul altor științe (sociologie, filosofie socială, economie, biologie etc.). În plus, studiul dilemei prizonierului poartă adesea un caracter interdisciplinar.

Al treilea subcapitol, **Aspecte metodologice privind studierea dilemei prizonierului**, este dedicat identificării specificului metodelor moderne de studiere cantitativă a relațiilor sociale cu structura dilemei prizonierului și prezentarea instrumentarului metodologic al însăși tezei.

În acest context, unul dintre principiile de bază ale metodologiei moderne pentru studiul cantitativ al relațiilor sociale este minimax-ul al lui J. von Neumann [15] pentru unele tipuri de interacțiuni sociale (pentru „jocurile cu sumă nulă”) și generalizarea acestuia la toate tipurile de interacțiuni sociale studiate de teoria jocurilor — echilibrul Nash [14] (în afară de „jocurile de sumă nulă” și pentru „jocuri cu sumă nenulă”). Criteriile de decizie în relațiile sociale care pot ajuta la prognozarea lor sunt eficiența Pareto [17], criteriul Wald (maximin) [28], criteriul Savage, criteriul Laplace, criteriul Hurwitz [31]. În acest subcapitol sunt examinate, de asemenea, două moduri generale de raționament, care la fel pot fi folosite pentru a prezice relațiile sociale - raționamentul invers și principiul folosirii strategiei dominante [37]. Aici, în al treilea subcapitol, este descrisă metodologia tezei însăși, bazată pe principiile individualismului metodologic.

Analiza lucrărilor reprezentative din domeniul social-filosofic asupra dilemei prizonierului ne permite să facem următoarele concluzii. În primul rând, folosirea dilemei prizonierului ca instrument universal al argumentării filosofice este o metodă, care nu este nouă în cercetarea socială și filosofică, dar în forma modernă, paradoxal, dilema prizonierului se formează pentru prima dată în lucrările cercetătorilor din secolul al XX-lea, care au constatat că universalitatea și natura paradoxală a dilemei prizonierului o face un instrument metodologic convenabil atunci când se studiază relațiile sociale în general. În al doilea rând, în cazul necesității motivate de a utiliza instrumente metodologice moderne (de exemplu, la tranziția de la societatea informațională la societatea bazată pe cunoaștere), în procesul de prognozare sau explicare a anumitor fenomene ale

realității sociale de astăzi în științele socio-economice se evidențiază principala abordare bazată pe aplicarea lor: utilizarea modelelor jucătorilor din teoria jocurilor matematice. În același timp, în sociologia „pură”, precum și în filosofia socială, se preferă abordări bazate pe modele „homo”, care nu sunt direct legate de teoria jocurilor. Abordarea interdisciplinară bazată pe ambele abordări este o modalitate eficientă de redimensionarea socială și filosofică a relațiilor sociale ale oamenilor în cadrul conceptului de tranziție spre o societate bazată pe cunoaștere științifică.

În cel de-al doilea capitol, **Analiza filosofică a dilemei prizonierului**, se efectuează o analiză (metodologică, conceptuală și axiometrică) a pozițiilor centrale formatoare de sensuri ale dilemei prizonierului ca una dintre tipurile de relații sociale pentru a identifica structurile formale non-fenomenologice ale unor astfel de raporturi de reciprocitate, care formează realitatea socială. Acest lucru se realizează prin soluționarea mai multor sarcini ale cercetării. În primul rând, este prezentată o descriere a criteriului de evaluare a eficacității abordărilor metodologice în prognozarea realității sociale ca rezultat al relațiilor sociale, care se realizează printr-o prezentare detaliată a experimentului social DP de control, considerată un astfel de criteriu. În al doilea rând, se realizează o analiză axiometrică generală a relațiilor sociale cu structura dilemei prizonierului, prin compararea raporturilor de plăți și a modului în care aceasta afectează comportamentul participanților la astfel de relații sociale. În al treilea rând, conceptul comportamentului rațional al unui individ este revizuit în lumina aspectelor filosofice ale relațiilor sociale, care se realizează prin clarificarea termenilor „raționalitate” și „comportament rațional” în interpretarea lor modernă.

În primul subcapitol, **Prognozarea rezultatului relațiilor sociale drept criteriu pentru eficacitatea metodologică a cercetării**, reieșind din principiul științifico-filosofic, conform căruia scopul final al oricărei științe este prognozarea fenomenelor realității [47], este identificată premisa regândirii necesare a modalităților de prognozare a rezultatului relațiilor sociale. Această premisă se rezumă la neconcordanța dintre datele empirice acumulate despre realitatea socială, formată în timpul experimentelor, și structura dilemei prizonierului, a consecințelor (și așteptărilor) formulate teoretic a rezultatelor unor astfel de experimente obținute prin metode moderne de prognozare a realității sociale. Sunt date caracteristicile generale ale acestor metode. Pe de o parte, setul de instrumente metodologice al teoriei jocurilor este instrumentul metodologic utilizat cel mai adesea în prognozarea relațiilor sociale. Pe de altă parte, este o metodă social-filosofică de prognozare a relațiilor sociale bazate pe utilizarea modelelor “homo” („homo economicus”, „homo sociologicus”, „homo philosophicus”). În continuare, se propune un criteriu pentru identificarea eficacității acestor metode, care este o comparație a capacităților lor în cadrul unui experiment de control. Un experiment de control implică o estimare cantitativă (de exemplu, în procente) a stărilor pronosticate ale realității sociale [60]. Înainte de experiment (pe baza utilizării modelelor

umane), cercetătorul trebuie să răspundă la întrebarea: Care este procentajul participanților care au colaborat în 30 (sau mai multe) experimente clasice DP independente. Instrumentul metodologic (modelul "homo") al cărui procentaj prognozat este mai aproape de datele experimentale reale este mai bun decât orice alt instrument metodologic al cărui procentaj prognozat este mai departe de astfel de date. Deoarece cercetătorii au obținut deja date experimentale, ele pot fi comparate cu pronosticurile obținute prin utilizarea modelelor jucătorului (teoria jocurilor), „homo economicus”, „homo sociologicus” și „homo philosophicus” pentru a stabili eficacitatea acestor metode. După stabilirea caracteristicilor cantitative ale relațiilor sociale putem vorbi mai încrezător despre trăsăturile lor calitative.

În al doilea subcapitol, **Înțelegerea axiometrică a relațiilor sociale DP** sunt examinate caracteristicile axiometrice ale dilemei prizonierului. Axiometrica, ca disciplină științifică și filosofică în general își propune să identifice „seturi” de valori și sisteme de valori (fenomenologie) potențial prezentate în formă actuală în medii și situații socio-culturale specifice; semnificația corelativă a valorilor între ele și între diferite subiecte sociale (măsurători și statistici); mecanismele existente de „cauzalitate a valorii”, adică stabilirea obiectivelor și responsabilitatea (psihologia socială); tipologii de valori existente și purtătorii-subiecți ai acestora (sociologie); geneza și dezvoltarea reprezentărilor despre valori și a valorilor propriu-zise (sociologie istorică și studii culturale) [29]. În același timp, axiometrica derivă în întregime din axiologie, luată într-una din versiunile sale fundamentate metodologic pentru analiza axiometrică [ibid.]. În special, axiometrica vizează măsurarea (cuantificarea) semnificației pentru subiect a unui sau altui fenomen, obiect sau eveniment. Acest aspect particular al cercetărilor axiometrice reprezintă principala manifestare a acestei științe în acest subcapitol. Conceptul valorii contribuie la descrierea propriei atitudini a unei anumite persoane, a unei anumite comunități sau a unei anumite societăți față de condiția naturii și a societății în general, precum și față de manifestările sale specifice. În acest subcapitol, conceptul de valoare contribuie la descrierea atitudinii personale a unui anumit participant al relațiilor sociale ale DP la rezultatul unor astfel de relații, referindu-se în același timp la aspectele pur filosofice ale comportamentului său (care nu au legătură cu știința „pură”). Acest moment se dovedește a fi extrem de important în sensul că atitudinea personală a unui individ, care participă la un experiment DP, reflectată corect în termeni cantitativi, arată influența acestei atitudini asupra rezultatelor unor astfel de experimente, adică asupra realității sociale. Pe baza acestor considerente, în acest subcapitol al lucrării se analizează semnificația câștigurilor DP (plăților) pentru un individ și modul în care acest lucru este în concordanță cu logica jocului [52]. Acest proces, prin urmare, reprezintă în sine o interpretare axiometrică a relațiilor sociale de forma DP.

Al treilea subcapitol, **Critica conceptului de raționalitate economică a indivizilor**, se referă la examinarea critică din punct de vedere filosofic a aplicării conceptului de comportament rațional constant al indivizilor atunci când sunt studiate situații de relații sociale concrete.

În primele lucrări socio-filosofice, termenul „rațional” înseamnă „rezonabil; neabsurd, neextravagant, inteligent, nu contravine bunului simț etc.; deștept, judicios”[26]. În studiile moderne, „rațional” este cel ce „acționează pentru a obține cel mai bun rezultat pentru sine” [26; 41; 46; 53]. În acest subcapitol este efectuată o revizuire generală a monografiilor dedicate înțelegerii moderne a comportamentului rațional al indivizilor, iar acest concept este reluat în lumina relațiilor sociale reale (recreate). O asemenea regândire arată că este posibilă organizarea realității (experimentelor) în așa fel încât comportamentul rațional al indivizilor să ia diferite forme. În același timp, nu toate formele sunt universal raționale: comportamentul rațional în unele condiții poate fi nerațional în alte condiții. Din aceasta rezultă că astfel de circumstanțe pot avea un impact asupra realității sociale, adică asupra rezultatului relațiilor sociale.

Analiza filosofică a relațiilor sociale cu forma dilemei prizonierului ne permite să tragem următoarele concluzii. În primul rând, criteriul propus pentru verificarea eficienței instrumentelor metodologice ale unui studiu social arată că instrumentele de teorie a jocurilor utilizate actualmente pe scară largă în științele sociale și filosofice au defecte și deficiențe metodologice, dintre care principalele sunt capacități slabe de prognozare a rezultatelor relațiilor sociale (realității sociale) chiar și în cazul unor structuri cu proprietăți precis definite, cum ar fi dilema prizonierului. În al doilea rând, pe lângă componenta logică a relațiilor sociale cu structura dilemei prizonierului, există și o componentă axiologică pronunțată. Analiza axiometrică — o nouă tendință în axiologia modernă — ne permite să observăm că, în cazul unui raport special al beneficiilor în experimentele DP, factorii axiologici pot influența măsurabil rezultatele relațiilor sociale. În al treilea rând, comportamentul care este rațional în unele condiții, poate fi nerațional în alte condiții. Aceasta înseamnă că este necesară o revizuire și clarificare a conceptului de raționalitate economică. De asemenea, apare problema privind actualitatea acestui concept în contextul unei abordări științifice și filosofice moderne a studiului relațiilor sociale.

În capitolul al treilea, **Analiza indeterministă a relațiilor sociale**, relațiile sociale ale structurii DP sunt considerate din punctul de vedere al indeterminismului metodologic cu două scopuri: (1) reprezentarea adecvată a acestora în contextul realității sociale moderne; (2) să clarifice influența lor asupra formării categoriilor socio-filosofice. Acest lucru se realizează prin rezolvarea mai multor sarcini ale cercetării. În primul rând, proprietățile modelelor epistemologice moderne ale unei persoane sunt clasificate pentru a forma un model epistemologic general al unei „homo socioeconomicus” („homo philosophicus”), care se realizează printr-o analiză calitativă

detaliată a modelelor epistemologice existente ale „homo” în filosofia socială și pe baza sintezei lor a unui singur model al unei astfel de „homo”. În al doilea rând, este prezentată viziunea unui model indeterminist al relațiilor sociale, bazat pe o ipoteză statistică, spre deosebire de modelele deterministe existente, bazate pe idei stricte de cauză și efect despre natura relațiilor sociale. În al treilea rând, categoriile sociale și filosofice sunt analizate în lumina redimensionării generale a relațiilor sociale cu structura DP, care se face prin identificarea acelor proprietăți ale categoriilor sociale și filosofice, schimbarea cărora a fost rezultatul cercetării de teză în general.

Primul subcapitol, **Modelul relațiilor sociale, bazat pe ipoteza statistică**, este dedicat descrierii și dezvoltării unui model al așa-numitului “homo philosophicus” („homo socioeconomicus”), care este, de fapt, una dintre principalele sarcini ale filosofiei sociale, în general [33]. Societatea, conform liniilor directoare ale individualismului metodologic, este o combinație de atomi individuali și, fără a cunoaște natura individului, este imposibil să înțelegem natura societății. În acest subcapitol al tezei este înaintată ipoteza statistică, esența căreia constă în faptul că cercetătorul refuză să afle, ce anume a condiționat o alegere sau alta a individului concret, care participă la experimentul DP, ci presupune, în schimb, dacă nu există alte informații suplimentare, că orice alegere a individului are o probabilitate egală (modul de abordare ce se baza pe o astfel de ipoteză statistică este preluat din fizică [40, p. 402]). Plecând de la această ipoteză, se obține următorul model “homo”:

- 1) Individul nu este limitat în nici un fel în alegerea lui, acționează în mod liber (în cazul unei opțiuni, să spunem, între acțiunile A și B, poate opta atât A, cât și B).
- 2) Cercetătorul nu poate ști ce va alege individul și presupune că o alegere sau alta a individului este la fel de probabilă (dacă alegeți între acțiunile A și B, probabilitatea de a alege A este egală cu probabilitatea de a alege B și este, prin urmare, de cincizeci la sută).

În cazul experimentelor DP, cercetătorii pornesc de la faptul că în nici un experiment DP participanții nu acționează sub presiune, ci acționează liber. Coincidența exactă a consecințelor ipotezei statistice cu rezultatele experimentelor reale ne convinge să o acceptăm ca model principal pentru prognozarea rezultatelor experimentelor DP. Ipoteza statistică conține o presupunere ascunsă că un individ, care acționează în mod liber face o alegere, care coincide cu alegerea făcută la întâmplare. Cu toate acestea, după cum se arată în subcapitolul în continuare, nu contrazice înțelegerea modernă a conceptelor de aleatoriu, determinism și liberă voință. De asemenea, în general, se arată utilizarea limitată a ipotezei statistice în prezicerea rezultatelor anumitor tipuri de relații sociale.

Al doilea subcapitol, **Natura coercitivă a cooperării și gradul de deschidere a societății din Republica Moldova contemporană**, este dedicat reprezentării societății ca totalități, ca sumei indivizilor, a căror activitate vitală se desfășoară pe un anumit teritoriu. În același timp, „individul” este totalitatea proprietăților prescrise pentru el, sau, cu alte cuvinte, acesta este, de fapt, „homo socioeconomicus”. Unele caracteristici ale modelului general al „homo” („homo socioeconomicus”), cu o astfel de înțelegere a societății, conduc la consecințe neevidente. În special, ipoteza privind modul liber de acțiune a indivizilor conduce la concluzia cu privire la natura non-liberă a cooperării în unele societăți [58], inclusiv și în Republica Moldova contemporană, care la fel este prezentată în acest subcapitol. Principalul exemplu pentru demonstrarea naturii non-libere a cooperării indivizilor în societatea contemporană din Republica Moldova este serviciul militar obligatoriu.

Al treilea subcapitol, **Categorii filosofice în lumina redimensionării relațiilor sociale**, este dedicat identificării relației dintre procesul de redimensionarea relațiilor sociale și formarea categoriilor social-filosofice.

Categoriile de filosofie socială nu se deosebesc de categoriile generale filosofice [51] și sunt categorii ale aleatorului și necesarului, individualului și generalului, abstractului și concretului, subiectivului și obiectivului, posibilului și realului, formei și conținutului, calitativului și cantitativului, esenței și fenomenului. Deoarece aceste categorii ne permit să asociem orice cunoaștere cu filosofia și, dimpotrivă, să facem trecerea de la ea la orice domeniu specific de cunoaștere, în acest subcapitol, ele sunt cercetate în lumina regândirii relațiilor sociale ale DP, pentru a identifica în mod clar aceste tranziții. Relația dintre aleatoriu și necesar, după cum se arată în acest subcapitol, este reflectată în studiul de teză în înțelegerea societății ca o totalitate de indivizi ce acționează social. Raportul dintre concret și general în lucrarea prezentată a fost reflectat în ascendența metodologică a interacțiunii sociale concrete (relațiile sociale) cu ideea abstractă generală a realității sociale. Una dintre cele mai importante componente ale studiului de teză prezentat este trecerea de la trăsăturile subiective ale individului din modelele fenomenologice ale teoriei jocurilor, ale “homo economicus” și “homo sociologicus” la caracteristicile obiective ale “homo philosophicus” și modelul „homo” bazat pe o ipoteză statistică. Această tranziție constituie o parte din noutatea științifică a lucrării și o bază a relației în studiul subiectivului și obiectivului. Procedura metodologică a tranziției categoriale de la real la posibil este prezentată în lucrare sub forma ascensiunii inductive dintr-o interacțiune concretă (uneori unică) socială, interpretată ca DP, la o prezentare generală a realității sociale — un posibil rezultat al unor astfel de relații sociale. În contextul prognozării posibilei realități sociale, aceste abordări sunt supuse revizuirii ca o chestiune a relației dintre posibil și viitor. Prin urmare, realitatea socială regândită

reprezintă, în acest sens, „o lume posibilă” (în limbajul lui Leibniz) sau, cu alte cuvinte, o posibilă societate. În continuare, sunt examinate categoriile calitativului și cantitativului în lumina aspectelor pragmatice ale cercetării sociale și filosofice în general. Confruntarea categorială în activitatea entităților și a fenomenelor este evitarea, după cum afirmă Popper, de explicații cauzale esențiale (sau metafizice), de care, potrivit lui Popper, este necesar să ne debarasăm [44, p. 287]. Concluzia finală a tezei prezentate, reflectată și în subcapitol final, este următorul mecanism metodologic socio-filosofic formulat pe baza întregului studiu. *Relațiile sociale, unde, după cum se crede, indivizii acționează numai pe baza aspirațiilor, preferințelor, dorințelor, raționalității (fără constrângere externă, de exemplu, în experimentele DP), ar trebui privite ca și cum indivizii ar acționa la întâmplare.* În cazul unei astfel de abordări, cercetătorii au dreptul să se aștepte ca rezultatele relațiilor sociale studiate să reflecte rezultatele teoretice mult mai precis decât atunci când se utilizează abordările teoriei jocurilor, teoria luării deciziei sau abordărilor sociologice (modelele „homo”). Acest lucru ne permite: (1) să obținem o reprezentare nu numai despre detalii, ci și despre societate în general; (2) să stabilim mai exact condițiile fundamentale pentru existența vieții sociale și conservarea acesteia ca un tot întreg.

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Problemă științifică importantă soluționată în cadrul cercetării constă în precizarea fundamentelor epistemologice ale relațiilor sociale prin prisma analizei filosofice a dilemei prizonierului, care oferă o metodologie relevantă privind predicția rezultatelor relațiilor sociale în contextul identificării legilor universale ale formării, funcționării și dezvoltării societății.

Pe baza studiului desfășurat, luând în considerație atmosfera globală a tranziției de la societatea informațională la societatea bazată pe cunoaștere, în care conceptul societății bazate pe cunoaștere este conceptul societății bazate pe cunoașterea științifică și, de asemenea, pornind de la direcția generală a cercetării sociale (trecând de la teoriile pur logice ale societății informațional-industriale la natura construcțiilor teoretice ale societății bazate pe cunoaștere), în ceea ce privește obiectul cercetării s-au făcut următoarele **concluzii și generalizări**:

1. O revizuire și o evaluare generală a cercetărilor în domeniul prognozării relațiilor sociale, în principal, în cadrul tradiției filosofice continentale, au relevat inflexibilitatea lor substanțială față de datele și rezultatele obținute în cursul cercetării sociale moderne, început cu ultima treime a secolului al XX-lea. Instrumentele metodologice ale filosofiei sociale continentale nu sunt, în mare măsură, adaptate să opereze cu datele obținute în studiile filosofilor analiștilor și din cele sociale bazate pe instrumentele metodologice ale teoriei jocurilor. Pe baza acestui fapt, a fost identificată necesitatea unei redimensionări sistematice a relațiilor sociale, inclusiv pe baza analizei filosofice a individualismului metodologic, cu implicarea modelelor cu proprietăți clar definite (în special dilema prizonierului) [52; 55; 59; 60];

2. Fundamentul ipotezelor metodologice din modelele contemporane privind aspectele prognozării rezultatului relațiilor sociale este redus la dezvoltarea instrumentelor de diverse domenii ale științei în vederea luării unei decizii rezonabile de către un anumit participant într-o situație de conflict (în special în experimente sociale cu structura dilemei prizonierului). În lucrare s-a demonstrat că prognozele bazate pe aceste ipoteze nu sunt în concordanță cu datele experimentelor sociale reale cu structura dilemei prizonierului, servind motiv de revizuire a bazei lor metodologice, inclusiv cu antrenarea conceptului societății bazate pe cunoaștere [57; 58; 59; 61];

3. Modelele teoretice moderne ale relațiilor sociale cu structura dilemei prizonierului se bazează în mare pe modelul jucătorului din teoria jocurilor sau pe modelele omului economic și social, care întrunesc caracteristici subiective, cum ar fi presupunerea unui comportament rațional constant al indivizilor sau al conceptului de informatizare a acestora. Această circumstanță, pe lângă faptul că contrazice principiile cercetării obiective, devine și o justificare probabilă pentru capacitatea predictivă scăzută a acestor modele în prezicerea rezultatelor experimentelor sociale

cu structura dilemei prizonierului. Astfel, înlocuind aceste caracteristici subiective cu caracteristici obiective (observabile), s-au conturat modele ale unui individ cu o capacitate predictivă mai înaltă în ceea ce privește predestinarea relațiilor sociale [56; 57; 58; 59; 60];

4. Specificitatea abordărilor metodologice moderne în studiul relațiilor sociale constă, pe de o parte, în valorificarea modelelor teoretice (inclusiv modele de teorie a jocurilor, modele „homo”), pe de altă parte, s-a recurs la argumente, care nu sunt matematice (non-logice) în natură (în special raționamentele așa-numite „discursul filozofic” [56]). De asemenea, că ambele direcții metodologice nu se ridică la nivelul cerințelor actuale de prognozare a relațiilor sociale, chiar dacă, vom considera că una dintre aceste exigențe reprezintă capacitatea de a prognoza rezultatele experimentelor sociale cu o probabilitate de peste 50% [55; 57; 59; 60; 61].

5. Desemnarea modelului de relații sociale cu structura dilemei prizonierului prin abordarea logico-filosofică, susținută de metode probabilistice-statistice, spre deosebire de metodele existente, sporește veridicitatea prognozelor, deoarece reflectă într-o măsură mai mare rezultatele reale ale experimentelor sociale. În consecință se certifică, că principiile care stau la baza formării lor reflectă suficient realitatea socială modernă [52; 53; 54; 59; 60].

6. Particularizarea modelului de relații sociale cu structura dilemei prizonierului s-a încercat a fi raportat la societatea Republica Moldova. S-a atestat că metodele probabilistice-statistice completate cu cele calitative contribuie la identificarea și problemelor reale cu care se confruntă mediul social [58, 59].

Pe baza concluziilor enumerate mai sus, se poate concluziona că **avantajele** dezvoltărilor metodologice obținute în lucrare sunt reduse la predicții mai precise cantitativ ale rezultatului relației sociale cu structura dilemei prizonierului în comparație cu instrumentele metodologice existente examinate în lucrare. **Impactul** rezultatelor obținute asupra dezvoltării cercetării socio-filosofice este exprimat, mai ales, prin consolidarea poziției abordării logico-analitice (unde includem și metode probabilistice-statistice) în dezvoltarea unei analize a relațiilor sociale și a rezultatelor acesteia (realitatea socială). În conformitate cu concluziile de mai sus, propunem următoarele **recomandări**:

1. Cercetare întreprinsă în lucrarea indică necesitatea dezvoltării conceptului de societate bazată pe cunoașterea științifică, ce vor contribui la extinderea și aprofundarea instrumentelor metodologice generale filosofice și sociologice.

2. Exercițiul abordării problematologice oferă support metodologic la cunoașterea și prognozarea consecințelor privind relațiile sociale, spre exemplu: «Closed-bag exchange», «Friend or Foe», «Game of chicken» sau «Iterated snowdrift».

3. Metodele de prognozarea cantitativ-calitativă a rezultatelor interacțiunii sociale relevate în lucrare au evidențiat nevoia de concretizare, sistematizare și clasificare a acestora.

4. Studiarea în continuare a factorilor identificați în lucrare, care influențează rezultatul relațiilor sociale cu structura dilemei prizonierului, în vederea clarificării și completării acestora, va contribui, în cele din urmă, la formularea unor concluzii finale privind natura paradoxală a dilemei prizonierului.

5. Clasificarea și sistematizarea exemplilor concrete a abordării probabilisto-statistice a relațiilor sociale cu structura dilemei prizonierului, care sunt examinate în această lucrare, va contribui la clasificarea relațiilor sociale în general.

BIBLIOGRAFIE

1. Axelrod R. *The Complexity of Cooperation*. Princeton: Princeton University Press, 1997. 211 p.
2. Axelrod R. *The Evolution of Cooperation*. New York: Basic Books, Inc., Publishers, 1984. 241 p.
3. Bockting I. *Character and Personality in the Novels of William Faulkner: A Study in Psychostylistics*. Maryland: University Press of America, 1995. 311 p.
4. Camerer C. *Behavioral Game Theory: Experiments in Strategic Interaction*. Princeton: Princeton University Press, 2011. 544 p.
5. *Descentralizarea axiologică în societatea bazată pe cunoaștere (Aspecte filosofice)*, coord. Șt. Ana Pascaru, Institutul de Istorie al Acad. de Științe al Moldovei, Sectorul Filosofie, Chișinău, 2015, 216p.
6. Drucker P. *Post-Capitalist Society*. New York: Elsevier Ltd., 1993. 212 p.
7. Drucker P. *The Age of Discontinuity, Guidelines to our changing society*. New York: Butterworth-Heinemann, 1969. 380 p.
8. Flood M. *Some Experimental Games*. Research Memorandum RM-789, June. P. Santa Monica: RAND Corporation, 1952. 44 p.
9. Hofstadter D. *The Prisoner's Dilemma Computer Tournaments and the Evolution of Cooperation*. Metamagical Themas: Questing for the Essence of Mind and Pattern. New York: Basic Books, 1985. 852 p.
10. Juc V. *Edificarea relațiilor internaționale postrăzboi rece: aspecte teoretico-metodologice și replieri geostrategice*. Chișinău: Sirius, 2011. 248 p.
11. Kuhn S. *Prisoner's Dilemma*. The Stanford Encyclopedia of Philosophy. Stanford: Ed. Edward N. Zalta, 2014. 30 p.
12. Lindenberg S. *An Assessment of the New Political Economy: Its potential for the Social Sciences and for Sociology in Particular*. In: *Social theory*. Spring 1985. P. 99-113.
13. Matei C. *Noi posibilități normative în contextul relațiilor sociale generate de globalizare*. În: *Cercetări filosofico-psihologice*, anul VI, nr. 2, p. 63–79, București, 2014.
14. Nash J. *Non-Cooperative Games*. In: *The Annals of Mathematics, Second Series, Volume 54, Issue 2 (Sep., 1951)*. P. 286-295.
15. Neumann J. von. *Zur Theorie der Gesellschaftsspiele*. In: *Mathematische Annalen 100 (1928)*. P. 295-320.

16. Ojovanu V., Juc V. Recenzie: Descentralizarea axiologică în societatea bazată pe cunoaștere (Aspecte filosofice). În: Revista de Filozofie, Sociologie și Științe Politice Nr. 2(168) / 2015. P. 276-277.
17. Pareto V. Manuale di Economia politica con una introduzione alla scienza sociale. Milano, Società editrice libraria, 1906. 234 p.
18. Pascaru A. Corelația civilizațional – cultural în societatea bazată pe cunoaștere. În: Revista de Filozofie, Sociologie și Științe Politice Nr. 2(162) / 2013. P. 7-16.
19. Pascaru A. Preocupări epistemice privind cadrul societății bazate pe cunoaștere. În: Revista de Filozofie, Sociologie și Științe Politice, 2014, nr. 2, p. 137-145.
20. Poundstone W. Prisoner's dilemma. New-York: Ist Anchor Books ed., 1993. 296 p.
21. Rapoport A., Chammah A. Prisoner's dilemma: a study in conflict and cooperation. University of Michigan Press, 1965. 249 p.
22. Rapoport A., Chammah A. Prisoner's Dilemma: A Study in Conflict and Cooperation. Michigan: The University of Michigan Press, 2009. 264 p.
23. Roșca A. Noua paradigmă a dezvoltării economice și societatea bazată pe cunoaștere. În: Revista de Știință, Inovare, Cultură și Artă „Akademos” Nr. 1(24) / 2012. P. 28-31.
24. Rub J. „First Samurai is pull”: the threat of trial operation, exploitation potential legal power to achieve goals. În: Revista Națională de Drept, Nr. 4(198), 2017. P. 48-51.
25. Schwarz R. Game Theory, the Prisoner's Dilemma, and the Book of Mormon. Utah: BYU Studies Quarterly, 2013. P 67-112.
26. Simon H. Rationality as Process and as Product of Thought. Richard T. Ely Lecture. In: American Economic Review, May 1978, v.68, no.2. P. 1–16.
27. Tucker A. «A Two-Person Dilemma» 1950 mimeo. Stanford: Published under the heading "On Jargon: The Prisoner's Dilemma" UMAP Journal, 1, 1980. 101 p.
28. Wald A. Contributions to the theory of statistical estimation and testing hypotheses. In: The Annals of Mathematics, 1939, 10(4). P. 299-326.
29. Абушенко В. Аксиометрия. Социология: Энциклопедия. Минск: Книжный Дом, 2003. 896 с.
30. Арон Р. Этапы развития социологической мысли. Москва: Прогресс, 1993. 608 с.
31. Богоявленский С. Теоретические и практические аспекты принятия решений в условиях неопределенности и риска. Санкт-Петербург: Изд-во СПбГЭУ, 2014. 119 с.
32. Бруннер К. Представление о человеке и концепция социума: два подхода к пониманию общества. Thesis, 1993. Т. 1. Вып. 3. 130 с. С. 55-58.

33. Вайзе П. Homo economicus и Homo sociologicus: монстры социальных наук. Thesis, Москва, 1993. Т. 1. Вып. 3. С. 115-130.
34. Вебер М. Основные социологические понятия. Избранные произведения. Москва: Прогресс, 1990. 808 с.
35. Громов И., Мзцкевич А., Семенов В. Западная теоретическая социология. Санкт-Петербург: Изд. Ольга, 1996. 286 с.
36. Деулофеу Х. Дилемма заключенного и доминантные стратегии. Мир математики в 40 т. Т. 8. Москва: Де Агостини, 2014. 144 с.
37. Диксит А., Нейлбафф Б. Теория игр. Искусство стратегического мышления в бизнесе и жизни. Москва: Манн, Иванов и Фербер, 2015. 600 с.
38. Дюпре Б. Философия. 50 идей, о которых нужно знать. Москва: Фантом Пресс, 2014. 208 с.
39. К обществам знания: Всемирный доклад ЮНЕСКО. Париж: Изд-во ЮНЕСКО, 2005. 230 с.
40. Купер Л. Физика для всех. Т 1. Классическая физика. Москва: Мир, 1973. 480 с.
41. Мидтбё Т. Парадоксы рационального выбора. Дилемма заключенного. Теории и методы в современной политической науке. Москва: РОССПЭН, 2009. 751 с. (с. 190-212).
42. Мулен Э. Теория игр с примерами из математической экономики. Москва: Мир, 1985. 200 с.
43. Поппер К. Логика и рост научного знания. Москва: Прогресс, 1983. 605 с.
44. Поппер К. Предположения и опровержения: Рост научного знания. Москва: ООО «Издательство АСТ»: ЗАО НПЛ «Ермак», 2004. 638 с.
45. Радаев В. Экономическая социология. Москва: Аспект Пресс, 1997. 368 с.
46. Рассел С., Норвиг П. Искусственный интеллект. Москва: Вильямс, 2006. 1408 с.
47. Рузавин Г. И. Методология научного познания. Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 2012. 287 с.
48. Смелзер Н. Социология. Москва: Феникс, 1994. 688 с.
49. Успенский В. Простейшие примеры математических доказательств. Предисловие к математике. Санкт-Петербург: Амфора, 2015. С. 323-398.
50. Фролов С. Социология. Москва: Гардарики, 2000. 344 с.
51. Фурс В. Философия незавершенного модерна Юргена Хабермаса. Минск: Экономпресс, 2000. 224 с.

52. Белгородов Р. Аксиологические аспекты соотношения выплат в дилемме заключенного. *Austrian Journal of Humanities and Social Sciences*. № 9–10 2016 (September–October). Vienna: East West, 2016. С. 53 – 57.
53. Белгородов Р. Гносеологические основания рациональных агентов. *Analele științifice ale USM. Științe socioumanistice*. Chișinău: CEP USM, 2011. с. 46 – 50.
54. Белгородов Р. Дилемма заключенного в философский период: краткий исторический обзор. В: *Приоритетные задачи и стратегии развития общественных наук. Сборник научных трудов по итогам межд. Научно-практ. конф. Тольятти, 2017*. С. 14-19.
55. Белгородов Р. Некоторые аспекты дилеммы заключенного в социальной философии. *Materialele Conferinței Științifice a Doctoranzilor (Ediția a V-a): Tendințe contemporane ale dezvoltării științei: viziuni ale tinerilor cercetători*. Chisinau: CIP Cam. Nat. a Cartii, 2016. С. 16-18.
56. Белгородов Р. Контрпродуктивная методология философского исследования. *Rezumatele comunicărilor conferinței dedicate aniversării a 64-a de la fondarea USM*. Chișinău: CEP USM, 2010. с. 122 – 123.
57. Белгородов Р. О возможной модели социоэкономического человека. *Revista de Filosofie, Sociologie și Științe Politice №1 (170)*. Chisinau: Tipografie Centrala, 2016. С. 192-197.
58. Белгородов Р. О несвободном характере сотрудничества в некоторых социальных образованиях. *Humanities and Social Sciences in Europe: Achievements and Perspectives. The 9th International symposium proceedings (January 27, 2016)*. Vienna: East West, 2016. С. 274 – 277.
59. Белгородов Р. Свойства статистической модели субъекта в дилемме заключенного. *Revista de Filosofie, Sociologie și Științe Politice №3 (175)*. Chisinau: Tipografie Centrala, 2017. С. 210-217.
60. Белгородов Р. Социальные эксперименты, основанные на дилемме заключенного, как инструмент количественного описания сотрудничества индивидов. *Актуальные вопросы общественных наук: социология, политология, философия, история: сб. ст. по матер. LXIV междунар. науч.-практ. конф. Новосибирск: СибАК, 2016*. С. 55-61.
61. Белгородов Р. О приемлемости некоторых допущений в социальных экспериментах, основанных на дилемме заключенного. В: *Filosofia și perspectiva umană: Materialele Conferinței Științifice consacrată Zilei Mondiale a Filosofiei, 17 noiembrie 2016, UnAȘM, Chișinău, 2017*, p. 91-98.

ADNOTARE

Belogorodov Roman. *Redimensionarea relațiilor sociale: dilema prizonierului.*

Teză de doctor în filosofie. Chișinău, 2019.

Structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 222 titluri, 2 anexe, 156 pagini de text de bază. Rezultatele obținute au fost publicate în 10 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: filosofia socială, epistemologia socială, interacțiunea socială, dilema prizonierului, cooperarea indivizilor, individualismul metodologic, modelul omului, teoria jocurilor, analiza logico-filosofică.

Domeniul de studiu: filosofie socială.

Scopul lucrării constă în studierea caracteristicilor specifice unui anumit tip de relații sociale “dilema prizonierului” care permit redimensionarea specificului filosofiei relațiilor sociale în general.

Obiectivele lucrării: prezentarea dilemei prizonierului ca pe unul din tipurile existente de relații sociale; efectuarea analizei istoriografice generale a evoluției conceptuale a dilemei prizonierului; identificarea specificului metodelor contemporane de studiere a relațiilor sociale cu structura dilemei prizonierului; descrierea criteriului de evaluare a eficacității abordărilor metodologice în estimarea realității sociale ca rezultat al relațiilor sociale; efectuarea analizei axiometrice generale a relațiilor sociale cu structura dilemei prizonierului; revizuirea conceptului comportamentului rațional al unui individ în lumina aspectelor filosofice ale relațiilor sociale; efectuarea clasificării proprietăților modelelor epistemologice contemporane ale “homo” în vederea formării unui model epistemologic general “homo socioeconomicus” (“homo philosophicus”); prezentarea modelului de relații sociale bazat pe o ipoteză statistică; revizuirea categoriilor socio-filosofice în contextul redimensionării relațiilor sociale.

Noutatea și originalitatea științifică a lucrării rezidă în justificarea importanței revizuirii componentei conceptuale și metodologice în cursul studiului relațiilor sociale prin intermediul metodelor filosofice; în demonstrarea fezabilității unei abordări interdisciplinare în cursul studiului relațiilor sociale; în evaluarea dilemei prizonierului ca pe o formă de relații sociale; în justificarea utilizării abordării problematice în vederea determinării eficacității metodelor de prognozare a relațiilor sociale; în argumentarea nevoii de revizuire a conceptului de individ rațional; în aplicarea unei abordări statistice în cursul formării unui model de “homo socioeconomicus”.

Problema științifică importantă soluționată în lucrare constă în precizarea fundamentelor epistemologice ale relațiilor sociale prin prisma analizei filosofice a dilemei prizonierului, care oferă o metodologie relevantă privind predicția rezultatelor relațiilor sociale în contextul identificării legilor universale ale formării, funcționării și dezvoltării societății.

Semnificația teoretică și valoarea aplicativă a lucrării constă în faptul că rezultatele obținute în lucrare contribuie la formarea unei baze metodologice pentru studierea în continuare a relațiilor sociale nu numai prin metode tradiționale filosofice (care includ și analiza logică), ci și prin metode interdisciplinare, în special metode probabilistice și statistice. Rezultatele cercetării pot prezenta un interes pentru specialiștii atât din domeniul filosofiei sociale precum și din domeniul antropologiei filosofice, filosofiei culturii și epistemologiei. Materialele lucrării pot fi aplicate în continuare, pe lângă sfera cercetării științifice, în domeniul studiului interacțiunii sociale, precum și în procesul de predare a științelor umanistice.

Implementarea rezultatelor științifice s-a întreprins prin examinarea și aprobarea acestora în ședințele Sectorului Filosofie și a Seminarului Științific de Profil al Institutului de Istorie al AȘM; au fost validate în 2 proiecte instituționale de cercetare ale Sectorului Filosofie *Descentralizarea axiologică în societatea bazată pe cunoaștere* (20011-2014) și *Integrarea tradițiilor filosofiei în societatea bazată pe cunoaștere* (2015-2018). Cele mai importante rezultate au fost prezentate sub forma de comunicări și rapoarte la circa 6 manifestări științifice internaționale și 4 naționale.

АННОТАЦИЯ

Белгородов Роман. *Переосмысление социальных взаимоотношений: дилемма заключенного.*

Диссертация на соискание ученой степени доктора философии. Кишинэу, 2019.

Структура диссертации: введение, три главы, выводы и рекомендации, библиография из 222 наименований, 2 приложения, 156 страниц основного печатного текста. Результаты исследования были изложены в 10-ти научных публикациях.

Ключевые слова: социальная философия, социальная эпистемология, социальное взаимодействие, дилемма заключенного, сотрудничество индивидов, методологический индивидуализм, модель человека, теория игр, логико-философский анализ.

Область исследования: социальная философия.

Цель работы: состоит в изучении особенностей конкретного вида социальных отношений «дилемма заключенного», позволяющих переосмыслить философскую специфику социальных взаимоотношений вообще.

Задачи работы: представление дилеммы заключенного как одного из видов социальных взаимоотношений; проведение общего историографического анализа концептуальной эволюции дилеммы заключенного; выявление специфики современных методов изучения социальных взаимоотношений со структурой дилеммы заключенного; описание критерия оценки эффективности методологических подходов в прогнозировании социальной реальности как итогов социальных отношений; проведение общего аксиометрического анализа социальных отношений со структурой дилеммы заключенного; пересмотр концепции рационального поведения индивида в свете философских аспектов социальных взаимоотношений; проведение классификации свойств современных эпистемологических моделей человека с целью формирования общей эпистемологической модели социоэкономического («философского») человека; представление модели социальных взаимоотношений, основанной на статистической гипотезе; рассмотрение социально-философских категорий в контексте переосмысления социальных взаимоотношений.

Научная новизна и оригинальность достигнутых результатов заключается в обосновании важности пересмотра концептуально-методологической составляющей при изучении социальных взаимоотношений философскими методами; в демонстрации целесообразности междисциплинарного подхода в исследовании социальных взаимоотношений; в рассмотрении дилеммы заключенного как одной из форм социальных взаимоотношений; в обосновании использования проблемного подхода для определения эффективности методов прогнозирования социальных взаимоотношений; в аргументации необходимости пересмотра концепции рационального индивида; в применении статистического подхода при построении модели социоэкономического человека.

Основная решенная в исследовании научная задача состоит в уточнении эпистемологических основ социальных отношений путем философского анализа дилеммы заключенного, что обеспечивает релевантную методологию прогнозирования итогов социальных отношений в контексте выявления универсальных законов становления, функционирования и развития социума.

Теоретическая и практическая значимость работы состоит в том, что полученные в работе результаты вносят вклад в формирование методологической базы для дальнейшего изучения социальных взаимоотношений не только традиционно философскими методами (куда входит и логический анализ), но и междисциплинарными методами, в частности — вероятностно-статистическими. Результаты исследования могут представлять интерес для специалистов в области, как социальной философии, так и в области философской антропологии, философии культуры и эпистемологии. Материалы диссертации могут найти дальнейшее применение, помимо научно-исследовательской деятельности в области изучения социального взаимодействия, также и в преподавании гуманитарных дисциплин.

Внедрение результатов исследования осуществлялись в рамках обсуждения и утверждения на заседаниях Сектора Философии и Научно-профильного Семинара Института Истории АНМ и в рамках двух проектов институционального исследования Сектора Философии: *Descentralizarea axiologică în societatea bazată pe cunoaștere* (2011-2014) и *Integrarea tradițiilor filosofiei în societatea bazată pe cunoaștere* (2015-2018). Наиболее важные результаты исследования в форме докладов и сообщений были представлены в рамках 6-ти международных и 4-х национальных научных конференций.

ANNOTATION

Belogorodov Roman. *Resizing of Social Relation: Prisoner's Dilemma.*

Doctoral thesis in Philosophy. Chisinau, 2019.

Thesis structure: introduction, 3 chapters, general conclusions and recommendations, bibliography of 222 titles, 2 annexes, 156 pages of the main text. The results have been published in 10 scientific papers.

Keywords: social philosophy, social epistemology, social interaction, prisoner's dilemma, cooperation of individuals, methodological individualism, model of homo sapiens, game theory, logico-philosophical analysis.

Field of study: Social philosophy.

The purpose of thesis is to investigate the specific features of a certain kind of social relations known as "prisoner's dilemma", which can help for the resizing of the philosophical specificity of social relations in general.

The tasks of work are: to reconsider the prisoner's dilemma as a kind of social relations; to perform the historiographical analysis of conceptual evolution of prisoner's dilemma; to distinguish the specific features of modern methods for investigation of social relations having the structure of prisoner's dilemma; to describe the criteria for the evaluation of the efficiency of methodological approaches in prediction of the social reality which is the result of the social relations, to perform the axiometric analysis of social relations having the structure of prisoner's dilemma; to revise the concept of rational behavior of an individual from the point of view of philosophical aspects of social relations; to classify the modern epistemological models of homo and to create a general epistemological model of homo socioeconomicus (philosophicus); to provide the model of social relations based on the statistical hypothesis; examining socio-philosophical categories in the context of social relations resizing.

The scientific novelty and originality of the work consists in justify the importance of resizing the conceptual and methodological component in the study of social relationships by philosophical methods; in demonstrating the appropriateness of the interdisciplinary approach in the study of social relation; in consideration of the prisoner's dilemma as a form of social relation; in substantiating the use of the problem approach to determine the effectiveness of methods for forecasting social relation; in the argumentation of necessity to revise the concept of a rational individual; in the application of the statistical approach in the construction of a model of homo socioeconomicus.

The important scientific problem solved in the work consists in clarifying the epistemological basis of social relations through a philosophical analysis of the prisoner's dilemma, which provides a relevant methodology for predicting the outcome of social relations in the context of identification of universal laws of formation, functioning and development of society.

The theoretical significance and applicative value of the work the results obtained in the work contribute to the formation of a methodological basis for the further study of social relationships not only by traditionally philosophical methods (which includes logical analysis), but also by interdisciplinary methods, in particular – by probability-statistical methods.

The results of the study may be of interest for specialists in the field of: social philosophy, philosophical anthropology, philosophy of culture and epistemology. Dissertation materials can find further application besides of research activities in the field of social interaction also in the teaching of the humanities.

The implementation of scientific results was realized through their examination and approval in the meetings of the Sector of Philosophy and the Thematic Research Seminar of the Institute of History of the ASM; the results were validated in 2 institutional research projects of the Sector and Philosophy: *Descentralizarea axiologică în societatea bazată pe cunoaștere* (2011-2014) și *Integrarea tradițiilor filosofiei în societatea bazată pe cunoaștere* (2015-2018). The most important results of the study in the form of reports and communications were presented in the 6 international and 4 national scientific conferences.

BELOGORODOV ROMAN

**REDIMENSIONAREA RELAȚIILOR SOCIALE: DILEMA
PRISONIERULUI**

**631. 05 - FILOSOFIE SOCIALĂ, ANTROPOLOGIE FILOSOFICĂ,
FILOSOFIE CULTURII**

Rezumatul tezei de doctor în filosofie

Aprobat spre tipar: *data*
Hârtie ofset. Tipar ofset.
Coli de tipar.: 2

Formatul hârtiei 60x84 1/16
Tiraj ... ex...
Comanda nr.

Denumirea și adresa instituției unde a fost tipărit rezumatul